

VAGYONTALANOK JOGVÉDELMENEK REFORMJA.

A vagyontalanok jogvédelmének kérdése mindig actualis. Nem kellene tehát indokolnom, miért vetem fel ép most. Mégis ma különösen kell, hogy napirendre kerüljön e kérdés azért, mert a polgári perrendtartás tervezete foglalkozik a vagyontalanok jogi védelmének kérdésével is, tehát ha lehetségesek a reformok e téren, azokat most kell megpendítenünk és keresztülvinnünk. Kétségtelen, hogy a vagyontalanok ma még csak szűk körben részesülnek jogvédelemben és, azon szűk határok között is, melyekben védelmük mozog, sok a javítani való. Nagyon igaza volt gróf Majláth Józsefnek, midőn a Nemzeti Szövetség, idei márczius 15-iki közgyűlésén a kivándorlásról tartott felolvasásában a szegény néposztály számára valóságos és nem papirosos levő ingyenes jogvédelmet követelt, másrészt azonban erősen túlzott midőn a jogvédelem megdöbbentő silányságát a kivándorlás első rangú okai között sorolta fel.

Vizsgáljuk tehát meg a mai ingyenes jogvédelem hiányait, és fontoljuk meg, mit lehetne e téren hazánkban tenni.

A vagyontalanok jogvédelme ma csak abból áll, hogy a szegény ember, a ki hatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy vagyona nincs és jövedelme a lakhelyén szokásos napszám mértékét meg nem haladja, a bíróság útján az ügyvédi kamarától pártfogó ügyvéd kirendelését kérheti. A pártfogó ügyvéd minden munkadíjra való igény nélkül köteles a szegény ember perét ellátni, ezen felül a vagyontalan fel van mentve a felmerülő összes illetékek, bélyegek, a bírósági személyek, végrehajtók, szakértők díjainak, kiadásainak, a tanúk illetményének és a szükséges hirdetmények költségének fizetése alól.

A mai állapotnak főleg az a hátránya, hogy csak igen szűk téren adja meg a szegénységi jogot. Ez a magyarázata annak, hogy a hivatalos statisztikai kimutatás szerint 1896-ban csak 209, 1899-ben 2615 pártfogó ügyvédet rendeltek ki az összes, ügyvédi kamarák.

Ezen a bajon kíván segíteni a polgári perrendtartás tervezete, melynek 113. §-a szerint mindenki szegénységi jogban részesül, a ki »a perköltséget fedezni nem tudja a nélkül, hogy a saját és azoknak a hozzátartozóinak szükséges tartása sérelmet szenvedne, akiknek ellátására törvénynél vagy törvényes szokásnál fogva kötelezve van.« Ez a §., mely különben körülbelül meg-egyezik a német perrendtartás 106 §-ával, kétségtelenül erősen kiterjeszti a szegény védelem körét, de általa a szegények jogvédelme csak extensivebb lesz, de nem intensivebb. Ezen §. alapján több szegény ember fog részesülni jogvédelemben, de maga a jogvédelem egészen olyan marad, mint a milyen ma. Ebben az irányban a tervezet semmi újítást sem tartalmaz» hanem ötödik fejezete, a már említett egy újítástól eltekintve, lényegileg a mai állapot codifikálása.

Csakugyan nem volna tehát semmi teendő a szegény védelem terén, vagy van teendő, de nem vihető keresztül, nem lehet intensivebbé tenni a jogvédelmet? Nézetem szerint különösen két irányban van égető szükség nagyszabású reformra. Az egyik az ingyenes jogi tanács szegények számára, a másik, a szegény védelem országos szervezése. Ami az ingyenes jogitanácsot illeti, abban a szegény embernek ma intézményileg egyáltalán nincsen része.

A szegény ember már csak akkor kap ügyvédet, mikor perelnie kell, vagy mikor már őt perelik, mikor tehát bajban van. Mikor még megelőzhetné a pert és bajt, vagy mikor tanácsra volna szüksége, hogyan védelmezze meg jogait a bekövetkezendő per esetén, akkor nincs senkije, akihez segítségért fordulhatna. Pedig a jogvédelem ezen része legalább is oly fontos, mint a perben való jogvédelem. Sokkal gyakrabban van szüksége az embernek jogi tanácsra, mint perbeli képviselőre, és a szegény ember szűk és kicsi jogügylet-forgalmában is így van ez, nemcsak a nagykereskedő, nagyiparos ügyleteinek tömegében. Nem szorul bizonyításra ez az állításom, de talán nem lesz érdektelen, ha néhány esetet mondok el illusztrálásul.

Egy szegény kereskedősegédet, akinek havi harmincz forint fizetése van, főnöke jogos ok nélkül rövid úton elbocsát. A segéd panaszt emel az ipartestületnél, a mely azonban a főnök kifogásai folytán a rendes per útjára utasítja a segédet.

A segéd fűhöz-fához kapkod, tanácsot kér jobbra-balra és míg ügyvédhez jut valamely úton, a legtöbb esetben elmúlik 10—14 nap. Ilyenkor azután az ügyvéd nem tehet egyebet,

mint kijelenti, hogy a keresetet az iparhatóság előtt tartott tárgyalástól számított nyolcz nap alatt kellett volna megindítani, minthogy pedig ezt a határidőt elmulasztatta, joga egyszer s mindenkorra, minden jogorvoslat kizárásával elveszett.

Megjegyzem, hogy ilyen esetek eléggé sűrűn fordulnak elő. Még gyakoribb a következő eset. Szegény özvegy asszony varrógépet vesz keservesen összekapargatott filléreiből, hogy megélhetését varró munkával lehetővé tegye. A kereskedő rossz gépet szállít, vagy egészen más gépet, mint a milyent megrendelt. A szállított gépnek a szegény asszony nem veheti hasznát. Napok, hetek múlnak, míg valamely úton ügyvédhez jut, de az ügyvéd csak azt constatálhatja, hogy már nem tehet semmit, mert a gépet a kereskedelmi törvény értelmében azonnal a kereskedő rendelkezésére kellett volna bocsátani minthogy pedig ez nem történt meg, a per kedvező kimenetelére számítani nem lehet.

A példákat folytathatnám, de elég volt talán ez a kettő annak igazodásául, hogy égető szükség van oly intézményre, ahol a szegény ember sürgősen és ingyen jogi tanácsot kap ügyes-bajos dolgaiban. Foglalkozott már ezzel a kérdéssel a Jogvédő Egyesület is. Panaszkodva említi múlt évi jelentésében, hogy az ingyenes jogi tanács és rögtönös jogi segély intézményét nem tudta még megvalósítani. »Kezdetről fogva — így szól a jelentés — az a kép lebegett szemeim előtt, úgy képzeltem irodánk működését, mint egy a jogi téren fölmerült balesetek, sérelmek és functiózavarok önkénytes mentőállomását; hogy a mint a humanizmus szolgálatában való szeretett és tisztelt collegáink, a mentőegyesület orvosai, nem minden beteget szállítanak a kórházakba, hanem csekélyebb baleset után rögtön maguk talpraállítják, kötéssel ellátják s ellenszerrel vagy jó tanácssal útra is bocsáthatják a segélyükre szorultakat: úgy a mi irodánk is egy-egy hatósági beadvánnyal, személyes közbenjárással vagy a teendőkre való részletes kitanítással külön ügyvédi megbízás nélkül is ellássa a hozzáfordulók legalább egy részének ügyeit.

Ehhez azonban az volna szükséges, hogy nyilvános helyiségünkben az irodai órák alatt mindég legalább 3—4 napibiztos legyen együtt, a kik lehetőleg egy tapasztaltabb ügyvéd vezetése alatt rögtön meg is vitatnák, el is végeznék a teendőket s az a szegény munkás, vagy szolgálata, esetleg gyermekei gondozása által lekötött szegény asszony nem volna kénytelen többször is

az irodába, majd a fölkért ügyvédhez jární, idejét, munkáját mulasztani, néha bizony hiába is, mert előfordul, hogy irodánkban nem találja ott a felkért napibiztost»

Németország tett eddig a legtöbbet az ingyenes jogi tanács terén. Két tényező működik ott különösen ezen a téren: az egyház és főleg a socialdemokratia. Az úgynevezett népirodák (Volksbureau) és munkások titkári irodái (Arbeitersekretariate) derekas munkát végeznek, melyről némi fogalmat nyújtanak a következő számok.

Az első Volksbureau 1890-ben alakult Essenben. Alapítási évében 1528 személynek adott tanácsot, 1891-ben az ügyszám 3659-re emelkedett, 1892-ben 7845, 1893-ban 11071, 1894-ben 14194, 1995-ben 17452 volt a tanácsossal ellátott személyek száma. Ezen kívül ugyanezen Volksbureau 1893-ban 1986, 1895-ben 3709 kérvényt szerkesztett a hozzá fordult szegények számára.

Különösen érdekes, hogy miként oszlik meg ügyek szerint a fentebb ismertetett tanácsok és kérvények nagy halmaza. Egyik évben 1791 felvilágosítás és tanács, továbbá 426 kérvény balesetekre esik, 1396 tanács és 592 kérvény adóügyekre, 914 tanács 212 kérvény örökösödési ügyekre 1689, tanács, 557 kérvény és kereset polgári követelésekre vonatkozó ügyekre, 1291 tanács és 256 kérvény büntető ügyekben, 1291 tanács és 256 kérvény lakbérleti ügyben, 1207 tanács 201 kérvény szegényügyben, 349 tanács 44 kérvény cselédügyben, 446 tanács 93 kérvény gyámság és gondnoksági kérdésekben, 215 tanács 44 kérvény nyugdíj és betegsegélypénztári ügyekben, 862 tanács 257 kérvény telekkönyvi ügyekben, 226 tanács és 42 kérvény katona ügyekben, a többi kisebb ügycsoportok, iparhatósági ügyek, tűz- és életbiztosítás, adásvételi ügyetek, születési és esketési bizonyítványok, végrehajtási ügyek, stb.

Igazán imponáló adatok ezek, és ha látjuk, hogy egyetlen egy Volksbureau egy évben 17452 esetben nyújt ingyenes jogi tanácsot és védelmet, a jogi élet minden terén, elképzelhetjük, mily égető szüksége lehet a szegény embereknek efféle intézményekre. Az esseni Volksbureau a leghatalmasabb a német népirodák között, de azért a többi is derekasan kiveszi részét az ingyenes jogvédelem terén.

A müncheni bureau 1893-ban keletkezett, és 1895-ben már 4783 tanácsot adott és 756 iratot szerkesztett. Az a acheni bureau ügyszáma 1897-ben 4538 volt. Ugyanilyen bureaunk vannak még a már említetteken kívül Lipszében, Kölnben,

Bonnban, Hagenben, Hammban, és még sok más helyen. A nürnbergi munkások titkári irodája alapítási évében illetve az első 14 hónapban 1896 november 1-től 1897 végéig 13000 munkást látott el tanácscsal. *)

A Volksbureaukon és Arbeitsecretariatokon kívül múlt évben a berlini ügyvédek nyilvános irodát akartak létesíteni, amelyben a Volksbureauk és az Arbeitsecretariatok mintájára a berlini ügyvédek szervezete látta volna el ingyenes jogtanácscsal a vagyontalanokat.

Az eszmét Dr. Goldschmidt Julian pendítette meg, a berlini Anwalt-Verein tárgyalta is a felvetett kérdést, de az eszme megpendítője időközben meghalt és a mozgalom abban maradt. †)

Míg Németországban erős szervezetek állanak a szegények rendelkezésére, melyek jogi tanácscsal, útbaigazításokkal látják el őket, addig nálunk ezen a téren egyáltalában semmi sem történt. A Jogvédő Egyesület az egyetlen egész hazánkban,, mely ingyenes jogsegélylyel foglalkozik, de tevékenysége majdnem kizárólag csak abban áll, hogy a hozzáforduló vagyontalanok pereit valamely ügyvédre bízva és a szegénységi bizonyítványt és az esetleg szükséges okmányokat előzetesen a féllel beszereztetni. Kitűnik ez az egyesület múlt évi kimutatásából is. A következő ügycsoportokra oszlott múlt évben az egyesület forgalma: 75 rendes per, 226 sommás per, 82 büntető-ügy, 95 perenkívüli ügy, 9 hagyaték, 34 vegyes-ügy. Látható, hogy a perenkívüli és hagyatéki ügyek száma összesen 104 volt, ami számba nem jöhet a német tízezres ügy forgalom mellett.

Az eddig előadottak igazolják, hogy az ingyenes jogi tanács intézménye szükséges és fontos intézmény, a német példa mutatja, hogy létesíthető is, kérdés már most, hogyan honosíthatnók meg nálunk. Három módon lehetne a kérdést megoldani. A legkönnyebb, legideálisabb megoldás volna, ha az állam venné kezébe a vagyontalanok jogvédelmének ügyét egész terjedelmében.

Az állam, minden egyes bíróság mellé egy pártfogó ügyvédet nevezne ki, aki hivatalos képviselője volna minden szegény embernek összes peres és perenkívüli ügyeiben. Elvégre a jogállam fogalmával nem fér össze, hogy a vagyonos ember

*) Zur Reform der Armenrechtspflege. Dr. Julian Goldschmidt. 1899.

*) Németország és Ausztria hivatalos statisztikája nem mutatja ki a pártfogó ügyvédek számát és ez okból a kérdés ezen részével nem foglalkozhatom és a külföldi adatokat a mi adatainkkal nem hasonlíthatom össze

biztosíthatja jogát, mert módjában áll magát megfelelő jogtanácsokkal és jogi képvisellel ellátni, a szegény ember pedig megfelelő vagyoni eszközök hiányában elveszti jogait részben vagy egészben. Az állami pártfogó ügyvéd intézménye tehát a jogegyenlőség és jogállam fogalmainak szükségszerű folyománya. A kérdés illetően megoldását azonban egyelőre nem várhatjuk, mert az állam olyan megterhelésével járna, mely ma még egyáltalán keresztül nem vihető. Mégis megjelöltem ezt a megoldási módot is, mert ezen végezel felé kell törekednünk, különösen abban az esetben, ha a társadalom a jövőben sem volna képes oly intézményeket létesíteni, melyek a vagyontalanok teljesen kielégítő jogvédelméről gondoskodni képes. Ha azonban az állam ma nem is képes a vagyontalanok jogvédelmét egészen kezébe venni ez nem zárja ki azt, hogy ne járulhatna hozzá nagyobb összeggel a kérdés megoldásához. Ma e célra csak 10,000 korona van költségvetésbe beállítva, *melyet a földművelésügyi minisztérium ad vagyontalan munkásoknak esetről-esetre* jogaiknak peres úton való érvényesíthetése végett.

A kérdés megoldásának második módja az volna, hogy maga a társadalom létesítsen intézményeket a vagyontalanok teljes jogvédelmének biztosítására. Minden járásbíróóság székhelyén jogvédő egyesületet kellene alkotni, mely az ügyvédek vezetése alatt állana, de a melyet az egész társadalom támogatna. A kérdés ezen megoldására sem gondolhatunk. A mi társadalmunk nagyon is gyöngye ily intézmények létesítéséhez, mindent az államtól vár és kezdeményező ereje nincsen.

Ezen körülmények megfontolása folytán kerestem egy középutat.

Tervem kiinduló pontja az, hogy a vagyontalanok jogvédelme számára ki kell sajátítani a gondnoki kirendelésekből származó jövedelmeket. Köztudomású ugyanis, hogy a peres és perenkívüli eljárásban igen gyakran válik szükségessé gondnoknak kirendelése. Ha az adós ismeretlen helyre költözött, gondnokot rendelnek számára, hogy a távollevő alperes jogait megvédje. Minden válóperben hivatalból rendelnek ki házasságvédőt, minden kisajátítási eljárásnál az esetleg ismeretlen érdekeltnek számára ügygondnokot, örökösök beperlése esetén majdnem kivétel nélkül az ismeretlen örökösök számára ügygondnokot, szóval a gondnoki kirendelések igen sűrűn fordulnak elő. Ezen gondnokok teendője nem túlságosan nehéz és díjazásuk elég jó. Ma a gondnokok kirendelése az eljáró bíró tetszésétől függ.

Azt nevezi ki, akit akar és annyiszor a hányszor neki tetszik, minden korlátozás nélkül. Ez többé-kevésbé indokolt panaszokra ad állandóan okot, a melyek közül például idézem a budapesti ügyvédi kamarának 1897-i jelentéséből a következő panaszt:

»Karunk több tagja részéről panaszok merültek fel a tekintetben is, hogy polgári ügyekben (házasságvédői, kisajátítási és egyéb polgári perekben) való gondnoki kirendeléseknél egyes ügyvédek, a szerint, a mint az illető bírónak közelebbi ismerősei? tömeges kineveztetésekben részesülnek, a legnagyobb rész azonban állandóan mellőztetik. Az e tekintetben felmerült panaszokat a választmány nem ellenőrizheti, és éppen azért kívánatos volna, hogy az illető bíróságok a gondnoki kirendelésekről rendes jegyzéket vezessenek és azokat az év végén velünk közöljék. Kérjük a kamarának területén működő bíróságokat ebben az irányban kellő utasításokkal ellátni.«

Ugyanez a panasz ismétlődik az 1898-iki jelentésben *) melyben a budapesti ügyvédi kamara azzal fejezi be panaszát: »Nézetünk szerint a gondnokságok kirendelésének ügye okvetlenül rendezendő nemcsak az ügyvédek iránt méltán megkövetelhető igazságosság szempontjából, hanem azért is, mert a bíróságoknak is érdekükben áll, hogy a pajtáskodás és a protectionális rendszer súlyos vádjá ezen a téren se érhesse őket.

Az ügyvédek tehát maguk kívánják a gondnoki kirendelések rendezését, és a bírákra ez a rendezés még kellemesebb lesz,

*) »Nem mondhatjuk ugyanezt egyéb gondnokságokat illetőleg. Jól tudjuk, hogy egyéb ügyekben való gondnoki tisztek szerfelett különbözők jövedelmezőség dolgában. Vannak gondnokságok, rendkívül nagy számmal, melyek épen semmit sem jövedelmeznek, hanem csupán teherrel járnak az illető ügyvédre. Megengedjük azt is, hogy hasonló jövedelem nélküli terhes gondnokságok pótlásául szolgáljanak azok, melyek némi jövedelmet juttatnak az eljáró ügyvédnek. A legfőbb panasz azonban épen abban áll, hogy némely ügyvédek csak terhes ingyenes, mások pedig, az egyes bíróságok és eloadók kedvenczei és jóbarátai pedig épen a jövedelmező gondnokságot kapják, a mi az igazságosság követelményeinek nem felel meg. S ezek a vádak nemcsak közgyűléseinken hangzanak fel, hanem az ügyvédek társadalmi érintkezései közben is közbeszéd tárgyát képezik. Nevet emlegetnek a bíróságok és az ügyvédi kar tagjai közül, úgy hogy e kérdés elől se mi, se pedig a bíróságok és az igazságügyi kormány ki nem térhetnek.

Ezt a kérdést külön beható vita tárgyává teszszük és tüzetes, a kérdés módozataira kiterjedő előterjesztést teszünk Nagyméltóságodnak. Ezúttal csak pár eszmét vetünk fel.

mert ezzel a pajtáskodás és protectió gyanújának árnyától is szabadulni fognak.

Javaslatom szerint minden járásbíróvási székhelyen a fiatal kezdő ügyvédek egyike három évre szegényvédőnek rendeltetné ki. A szegényvédőnek kötelessége volna a járásbíróvási épületben a rendelkezésére bocsátott helyiségben naponta a délelőtti órákban a vagyontalanok rendelkezésére állani. Főtevékenysége volna a szegényeknek jogi tanácsot adni és az esetleg sürgős fogalmazványokat nyomban elkészíteni. Az összes perek vitele nem tartoznék egyelőre a szegényvédő hatáskörébe, mert túlságos megterhelésükkel járna.

A szegényvédő szabad ügyvédi gyakorlatot folytathat. A szegények védelmén kívül az összes gondnoki kirendeléseket ő látná el és a gondnoki díjak képeznék a szegényvédelem terén kifejtett tevékenységének honoráriumát, de nem minden ellenőrzés nélkül.

A szegényvédő a díjakról könyvet tartoznék vezetni és évenként el kellene számolnia. Bizonyos maximalis összeg őt illetné, az ezen felül befolyó összeg egy országos alap rendelkezésére állana. Az esetleges többletek rendeltetése az volna, hogy más szegény védők díjazását pótolja, vagy esetleg egy második szegény védő kirendelését tenné lehetségessé, ha az szükségesnek mutatkozik. A gondnoki kirendelésekből származó jövedelmen kívül a szegény védők, a kik három éven át lelki-

*) Az egyik célravezető eszköz volna az, hogy a bíróságok a gondnok kirendeléseknél bizonyos előre meghatározott rendszerhez legyenek kötve, így például be lehetne osztani, hogy a társas bíróságoknál minden egyes előadó, az egyes bíróságoknál pedig minden egyes bíró csak a részére kezdőbetűk szerint kijelölt ügyvédek közül nevezhet ki gondnokot, és pedig minden válogatás nélkül sorrendben, és az év végével minden egyes bíró tartoznék kimutatást előterjeszteni arról, hogy a kijelölt kereten belül maradt-e és megtartotta-e a sorrendet. Ugyanezt a szabályt lehetne alkalmazni a bírói végrehajtóktól függő gondnoki kirendelések esetén is.

A második correctivum volna ezen kirendelések szabályos ellenőrzése, a mit már fentebb is érintettünk. Az ellenőrzést első sorban gyakorolnák az illető törvényszéki elnökök és járásbíróvási vezető bírák, másodsorban pedig az ügyvédi kamara választmányja, a melyhez a kimutatásuk egy-egy példánya szintén be volna küldendő, a mely azután ezek nyomán a netalán tapasztalt sérelmekről Nagyméltóságodnak jelentést tenne.«

ismeretesen és eredményesen végezték teendőiket, elsősorban volnának figyelembe veendőek a tömeggondnoki kirendeléseknél, A szegényvédelem ezen reformjának sok előnye volna. Mindenekelőtt nem terhelné meg egyelőre nagyobb összeggel az állami költségvetést. A gondnoki jövedelmek eddig is az ügyvédekkel illették, ezentúl is őket illetnék azzal a különbséggel, hogy a jövedelemmel szemben a gondnoki kirendelésből származó teendőkön kívül a szegényvédelem terén is vizontszolgáltatásra volnának kötelezve.

A fiatal ügyvédekre volna bízandó, mert az első években könnyebben végezhetik a szegény-védelmet, mint idősebb kortársaik, a kiket az ügyvédi gyakorlat már egészen leköt. — Továbbá a fiatal ügyvédekben rendszerint meglesz az ambitio, hogy a szegény-védelem terén kifejtett tevékenységük révén bebizonyítsák képzettségüket és ügyességüket.

Végül — különösen szerényebbsorsú kezdőkre nézve — nagy varázsa lesz annak, hogy az ügygondnoki jövedelmek az első három év nehézségcín át fogják segíteni.

A szegényvédelem nagy épületének ez volna az alapja, melyre — ha jónak bizonyul — fel lehetne építeni a nagy épületet.

A gondnoki kirendelésekről ma semmiféle kimutatásunk nincs és így nem tudhatjuk, hogy egy-egy bíróság összes gondnoki kirendelése mennyit jövedelmezhetnek.

Ha a gondnoki kirendelések jövedelmének kisajátítása — a mint azt fentebb ismertettem — a szegényvédelemnek megfelelő összeget juttatna, akkor esetleg nemcsak az ingyenes jogitanács intézményét lehet ezen az alapon életbeléptetni, hanem a vagyontalanok összes pereit is több szegényvédő között fel lehetne osztani. A hol ellenben a gondnoki jövedelmek nem volnának elegendők, ott az államnak kellene a hiányzó összeget pótolnia. A további részletekbe ezúttal nem bocsátkozom. Másodrendű kérdés, hogy a szegényvédőket ki rendelné ki, ki ellenőrizné stb.

Mindenesetre előnyben volnának részesítendőek, a kik az ügyvédi vizsgát jó eredménnyel végezték és a kiket a vizsgáló-bizottság szegényvédőknek ajánlana.

A második szükséges és nagy reform a szegény-védelem országos szervezése. A szegény ember ma és a perrendtartási tervezet szerint a jövőben is csak localis védelemben részesül.

Igaz ugyan, hogy a bíróság megkeresései folytán, ügyében

az ország bármely bírósága eljár, tárgyal, de ügyvédet csak a perbíróság székhelyén kap. Néhány példa megfogja mutatni, milyen következményei vannak ennek a körülménynek. A per folyama alatt a bíróság bírói szemlét rendel el, melyet távolfekvő bíróságnak kell foganatosítania.

A másik bíróság foganatosítja a szemlét, de a szegény ember érdekeit a szemlén ügyvéd nem fogja képviselni, mert pártfogó ügyvédje nem köteles más bíróság székhelyére utazni, de nem is teheti meg, más perben sem teszi meg rendszerint.

Ugyanez az eset áll be szakértői szemle, tanúhallgatás, végrehajtás-foganatosítás és minden egyéb esetben, midőn nem a perbíróság, hanem megkeresett bíróság jár el.

Hasonló hátrány éri a szegény embert, ha a per előkészítéséhez szükséges adatokat kellene máshelyről beszereznie.

Pártfogó ügyvédje ez esetben is tehetetlenül áll, nincs kihez forduljon. Igen gyakori eset az is, hogy a szegény ember a per megindítása után más városba költözik.

Ennek az a következménye, hogy a pártfogó ügyvéd és védencze között az összeköttetés végleg megszakad, mert a szegény ember vagy egyáltalán nem tud írni, vagy ha tud is, nem képes levelezés útján ügyvédjét informálni, a szükséges utasításokkal, adatokkal ellátni. A per a kellő útbaigazítás, utasítás hiánya miatt, félbeszakad, vagy a szegény ember hátrányára dől el, akkor is, mikor okvetlenül pernyertesnek kellett volna lennie.

Mindezekben a bajokon csakis a szegényvédelem országos szervezése segíthet.

Az országos szervezetet készen kapnók, ha életbelépne az a reform, melyet az ingyenes jogi tanácsra vonatkozólag fentebb ismertettem. A szegényvédő minden más szegényvédő vagy pártfogó ügyvéd jnegkereséseit köteles volna ellátni. Részletkérdés, hogy a pártfogó ügyvédek közvetlenül fordulhatnak a szegény védőkhöz, vagy a helybeli szegény védő útján. Ezzel el volna érve, hogy a szegény embernek mindenütt ügyvéd állana rendelkezésére és nemcsak ott, a hol éppen e per folyik.

A szegényvédő a vagyontalanok ügyeiben nemcsak bármely más szegényvédőhöz, hanem bármely hatósághoz községi elöljárósághoz, jegyzőhöz, stb. fordulhatna megkereséseivel.

Visszaélések elkerülése végett a szegényvédőknek mind-

azon ügyekben, melyekben megkeresést intéz, a vagyontalansági bizonyítványt az iratokhoz kell csatolnia és a megkeresésben hivatkozni kell arra az ügyszámra, a mely alatt a vagyontalansági bizonyítvány van.

Az országos szervezés kérdése másként alig oldható meg, országos szervezés nélkül pedig a szegényvédelem nagyon tökéletlen és hiányos maradna.

Az országos szervezet betetőzését a Jogvédő-Egyesület képezné.

Ez az egyesület állana az országos szervezet élén, ellenőrizné a szegényvédők és pártfogó-ügyvédek tevékenységét, Budapesten — mint a hol a szegényvédelemre különösen nagy feladatok várnak — közvetlen intézné a szegényvédelmet és főleg továbbfejlesztené az intézményeket.

Értekezésem végére értem. Lehet, hogy merészeknek látszanak terveim, de sok újítás látszott már merészeknek első pillanatban és mégis megvalósultak.

Léptessük életbe az általam ajánlott újításokat és akkor leraktuk a szegény-védelem alapjait. A többi az állam és társadalom feladata lesz. Az állam kötelessége lesz a szegényvédőket erkölcsileg és anyagilag támogatni, ha látni fogja, hogy eredményes tevékenységet fejtenek ki és ugyanezt a támogatást bizonyára a társadalom sem fogja megtagadni. Az ingyenes jogvédelem hiánya sokkal több bajt okoz, semmint hinnők. Igen sok szegény ember esik bűnbe csak azért, mert igaz jogait nem tudta érvényesíteni és elkeseredésében tiltott úton igyekszik jogát biztosítani, vagy legalább boszút áll ellenfelén, önmagát is tönkretéve.

Ha megteremtjük az ingyenes jogvédelmet a vagyontalanok számára, akkor a jövőben ritkábban fog felhangzani az a, ma nagyrészt jogos panasz, a melyet a nagy franczia író: Brieux mondat el nagyhatású drámájában egy szegény asszonynyal: «Azt, a mit törvénynek, igazságnak hívnak, mi szegények csak akkor érezzük meg, ha a nyakunkba szakad és tönkretesz bennünket».

Dr. Teller Miksa.